

Juridisch advies

Regulering glyfosaathoudende middelen

Law Group

DATE
2 november 2020

POSTAL ADDRESS
P.O. Box 8130
6700 EW Wageningen
The Netherlands

VISITORS' ADDRESS
Wageningen Campus
Building 102
Hollandseweg 1
6706 KN Wageningen

INTERNET
www.wur.eu/law

HANDLED BY
Dr. Hanna Schebesta

EMAIL
hanna.schebesta@wur.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	- 2 -
1 Achtergrond	- 3 -
1.1 Overzicht	- 3 -
2 Het Europeesrechtelijk kader voor gewasbeschermingsmiddelen	- 4 -
2.1 Juridisch kader gewasbeschermingsmiddelen en glyfosaat	- 4 -
2.1.1 Toelatingen van gewasbeschermingsmiddelen	- 5 -
2.1.2 Uniforme beginselen voor de evaluatie en de toelating	- 6 -
2.1.3 Gebruik	- 6 -
2.2 Beperkingmogelijkheden in het kader van de Europese Verordening Gewasbeschermingsmiddelen (EG) 1107/2009	- 7 -
2.2.1 Beperkingen als integraal deel van toelatingen (artikel 31)	- 7 -
2.2.2 Weigering van toelating en nationale risicobeperkende maatregelen (artikel 36)	- 7 -
2.2.3 Beperking door herziening of intrekking van bestaande toelatingen (artikel 44)	- 8 -
2.2.4 Beperkingen op basis van het voorzorgsbeginsel en noodmaatregelen	- 8 -
2.3 Specifieke bepalingen voor glyfosaat: Uitvoeringsverordening (EU) 2017/2324	- 8 -
2.3.1 Specifieke bepalingen voor glyfosaat	- 9 -
2.3.2 Aanvullende bepalingen in het Evaluatieverslag glyfosaat	- 9 -
2.4 Invoeren van strengere maatregelen op primairrechtelijke basis	- 10 -
3 Glyfosaat beperkingen door de EU lidstaten	- 11 -
3.1 Nederlandse context	- 11 -
3.1.1 Toepassing EU-uitvoeringsverordening 2017/2324 in Nederland	- 11 -
3.1.2 Stand van zaken verlenging glyfosaat toelatingen	- 12 -
3.2 Andere landen	- 12 -
3.3 Standpunt van de Europese Commissie	- 12 -
4 Conclusies	- 13 -
4.1 Mogelijkheden tot nationaal handelen	- 13 -
4.1.1 Algemene (zonale) toelatingsbeperkingen	- 13 -
4.1.2 Nationale toelatingsbeperkingen	- 13 -
4.1.3 Beperkingen op basis van het voorzorgsbeginsel	- 14 -
4.1.4 Beperkingen op basis van Artikel 114 VWEU	- 14 -
4.2 Algemene beginselen om nationale maatregelen op te stellen	- 14 -
4.3 De bredere politieke context	- 15 -
Bijlage 1 – Glyfosaatbeperkingen in andere lidstaten	- 16 -
Bijlage 2 – Glyfosaat goedkeuringen op EU niveau	- 20 -
Bijlage 3 – Lijst met glyfosaat toepassingen die door beschikbare gegevens ondersteund zijn	- 22 -

Samenvatting

Dit advies beoogt het in kaart brengen van de verschillende mogelijkheden om op nationaal niveau het gebruik van glyfosaathoudende gewasbeschermingsmiddelen te reguleren. Onder bepaalde voorwaarden staat het Europees recht nationale beperkingen van toepassingen van glyfosaathoudende gewasbeschermingsmiddelen toe: op basis van Verordening (EG) nr. 1107/2009 (de Europese Verordening Gewasbeschermingsmiddelen) kunnen onder meer algemene zonale toelatingsbeperkingen alsmede bijzondere nationale toelatingsbeperkingen worden opgelegd. Nationale beperkingen op grond van een uitzondering volgens artikel 114 VWEU of het voorzorgsbeginsel lijken minder voor de hand liggende mogelijkheden.

Summary

This advisory report identifies the various options for regulating the use of glyphosate-containing plant protection products by Member States. Under certain conditions, European law allows national restrictions on glyphosate-containing plant protection products: on the basis of Regulation (EC) No 1107/2009 (the Plant Protection Product Regulation), general zonal authorization restrictions as well as special national authorization restrictions can be imposed. National restrictions based on an exception under Article 114 TFEU or the precautionary principle seem a less convincing options.

1 Achtergrond

Dit advies is opgevraagd door de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) naar aanleiding van een motie van het kamerlid T. de Groot (D66).

Het verzoek betreft het inwinnen van juridisch advies over de mogelijkheden om op nationaal niveau bepaalde toepassingen van glyfosaat buiten het kader van de geïntegreerde gewasbescherming te beperken. De Groots moties betreffen geen verbod van glyfosaat maar het beperken van bepaalde toepassingen ervan, bijvoorbeeld het beperken van het gebruik van glyfosaathoudende middelen voor:

- Resetten van grasland;
- Kalenderspuiten met glyfosaat; regelmatig preventief bespuiten van gewassen;
- Vooroogsttoepassingen («pre-harvest») glyfosaat.

Het advies is geschreven door dr. H. Schebesta, Universitair Hoofddocent (UHD) verbonden aan de leerstoelgroep Recht, Wageningen University & Research (WUR). Het advies is tot stand gekomen in samenwerking met de gehele sectie agri-food van de leerstoelgroep, bestaande uit dr. M.J. Plana Casado, M. Alessandrini en A. D'Amico, onder leiding van dr. Schebesta. De leerstoelhouder prof. dr. mr. J. van Zeven (expert Europees milieurecht) heeft een inhoudelijke review van het stuk ondernomen.

1.1 Overzicht

Glyfosaat is de werkzame stof in veel gewasbeschermingsproducten en een van de meest gebruikte herbiciden in de Europese Unie. Werkzame stoffen worden op EU-niveau goedgekeurd, terwijl de individuele gewasbeschermingsproducten – op basis van Europese regels – door de nationale lidstaten worden toegelaten.

Dit advies beoordeelt of, en zo ja, onder welke omstandigheden een lidstaat de mogelijkheid heeft om bepaalde toepassingen van glyfosaat te beperken. Het gaat hier uitdrukkelijk niet om een totaalverbod, maar om een beperking van toepassingen. Hiervoor zijn verschillende juridische grondslagen denkbaar:

- Het algemene kader voor toelatingen van gewasbeschermingsmiddelen.
- Het bijzondere kader van glyfosaatgoedkeuringen.
- Het voorzorgsbeginsel.
- Primairrechtelijke mogelijkheid voor beperkingen, met name artikel 114 VWEU.

2 Het Europeesrechtelijk kader voor gewasbeschermingsmiddelen

Er moet een zuiver onderscheid worden gemaakt tussen de toelating van de werkzame stof (glyfosaat) op Europees niveau, en de toelatingen van individuele gewasbeschermingsmiddelen die glyfosaat bevatten, welke op nationaal niveau op basis van Europese regels plaatsvinden.

De opbouw van deze sectie is als volgt: eerst wordt er een overzicht gegeven van het juridisch kader (2.1), gevolgd door een analyse van de juridische mogelijkheden om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op nationaal niveau te reguleren (2.2). Vervolgens worden de specifieke regels met betrekking tot glyfosaat besproken (2.3). Daarnaast is kort de mogelijkheid geanalyseerd om van reeds geharmoniseerde wetgeving op primairrechtelijke voet af te wijken (2.4).

2.1 Juridisch kader gewasbeschermingsmiddelen en glyfosaat

De Europese regels voor goedkeuringen van gewasbeschermingsmiddelen zijn opgenomen in de Europese Verordening Gewasbeschermingsmiddelen. Uitvoeringsverordening (EU) nr. 540/2011 bevat een lijst met goedgekeurde werkzame stoffen en voorwaarden voor hun toelating. Glyfosaat is opgenomen in deze lijst sinds 2001, en dit punt is voor het laatst gewijzigd in 2017 (door de verlenging van de goedkeuring). De lijst bevat ook voorwaarden voor de toelating van glyfosaat. De relevante wetgeving op Europees niveau omvat de volgende elementen:

- **Europees kader voor goedkeuringen van gewasbeschermingsmiddelen:** de Europese Verordening Gewasbeschermingsmiddelen (EG) 1107/2009¹ betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen, van kracht sinds 2011.
- **EU-lijst met goedgekeurde werkzame stoffen:** Uitvoeringsverordening (EU) nr. 540/2011 van de Commissie van 25 mei 2011 tot uitvoering van Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad wat de lijst van goedgekeurde werkzame stoffen betreft.
- **Verlenging goedkeuring glyfosaat, 2017:** Uitvoeringsverordening (EU) 2017/2324² tot verlenging van de goedkeuring van de werkzame stof glyfosaat overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1107/2009. Glyfosaat werd voor het eerst op Europees niveau toegelaten door Richtlijn 2001/99/EG³ (**eerste toelating**); later is deze goedkeuring verlengd door Richtlijn 2010/77/EU⁴ (**verlenging**), Uitvoeringsverordening (EU) 2015/1885⁵ (**verlenging**); Uitvoeringsverordening

¹ Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad (Pb EU L 309, 24 november 2009, blz. 1-50).

² Uitvoeringsverordening (EU) 2017/2324 van de Commissie van 12 december 2017 tot verlenging van de goedkeuring van de werkzame stof glyfosaat overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen, en tot wijziging van de bijlage bij Uitvoeringsverordening (EU) nr. 540/2011 van de Commissie C/2017/8419 (Pb EU L 333, 15 december 2017, blz. 10-16).

³ Richtlijn 2001/99/EG van de Commissie van 20 november 2001 houdende wijziging van bijlage I bij Richtlijn 91/414/EEG van de Raad betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen, teneinde glyfosaat en thifensulfuron-methyl op te nemen als werkzame stof (Pb EU L 304, 21 november 2001, blz. 14-16).

⁴ Richtlijn 2010/77/EU van de Commissie van 10 november 2010 tot wijziging van Richtlijn 91/414/EEG van de Raad wat betreft de geldigheidsduur van de opname van bepaalde werkzame stoffen in bijlage I (Pb EU L 293, 11 november 2010, blz. 48-57).

⁵ Uitvoeringsverordening (EU) 2015/1885 van de Commissie van 20 oktober 2015 tot wijziging van Uitvoeringsverordening (EU) nr. 540/2011 wat betreft de verlenging van de geldigheidsduur voor de werkzame stoffen 2,4-D, acibenzolar-s-methyl, amitrol, bentazon, cyhalofop-butyl, diquat, esfenvaleraat, famoxadone, flumioxazine, DPX KE 459 (flupyrsulfuron methyl), glyfosaat, iprovalicarb, isoproturon, lambda-cyhalothrin, metalaxyl-M, metsulfuronmethyl, picolinafen, prosulfuron, pymetrozine, pyraflufen-ethyl, thiabendazole, thifensulfuron-methyl en triasulfuron (Pb EU L 276, 21 oktober 2015, blz. 48-51).

(EU) 2016/1056⁶ (**verlenging**); Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1313⁷ (**verlenging en nieuwe toelatingseisen voor glyfosaat**).

- **Uniforme beginselen voor evaluatie en toelating:** Verordening (EU) 546/2011 van de Commissie betreffende de Uniforme Beginselen voor de evaluatie en de toelating van gewasbeschermingsmiddelen⁸.
- **Duurzaam gebruik pesticiden:** Richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden.⁹ [De motie en aanvraag voor juridisch advies gaan om het gebruik van glyfosaat buiten de geïntegreerde gewasbescherming; Richtlijn 2009/128/EG blijft derhalve buiten beschouwing bij dit advies.]

De Europese Verordening voor goedkeuringen van gewasbeschermingsmiddelen regelt het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en stelt voorschriften vast voor gewasbeschermingsmiddelen en de werkzame stoffen die deze middelen bevatten.

Werkzame stoffen moeten aan de goedkeuringscriteria voldoen¹⁰, en de goedkeuringen (op Europees niveau) kunnen afhankelijk worden gesteld van voorwaarden en beperkingen¹¹. Gewasbeschermingsmiddelen mogen alleen op de markt worden gebracht of gebruikt wanneer het in de betrokken lidstaat overeenkomstig de Verordening (EG) nr. 1107/2009 is toegelaten.¹²

2.1.1 Toelatingen van gewasbeschermingsmiddelen

De Verordening kent een zonale benadering: Nederland maakt deel uit van Zone B (centraal), samen met België, Tsjechië, Duitsland, Ierland, Luxemburg, Hongarije, Oostenrijk, Polen, Roemenië, Slovenië, Slowakije en het Verenigd Koninkrijk.¹³ De aanvrager dient een toelatingsaanvraag in bij elke lidstaat waar het gewasbeschermingsmiddel op de markt zal worden gebracht. De aanvraag wordt onderzocht door een aangewezen lidstaat die – in overleg met de andere zonale landen – een beoordelingsverslag schrijft. Dienovereenkomstig verlenen of weigeren de betrokken lidstaten toelatingen. Dit betekent dat goedkeuringen, in principe, wederzijds erkend worden tussen deze landen.¹⁴ Er bestaat wel de mogelijkheid om een wederzijdse goedkeuring nationaal te beperken.

De toelatingseisen voor het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen zijn te vinden in artikel 29; onder andere moet een gewasbeschermingsmiddel op grond van de stand van de wetenschappelijke en technische kennis voldoen aan de eisen voor gewasbeschermingsmiddelen van artikel 4, lid 3. Deze zijn:

a) het is voldoende doeltreffend;

⁶ Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1056 van de Commissie van 29 juni 2016 tot wijziging van Uitvoeringsverordening (EU) nr. 540/2011 wat betreft de verlenging van de goedkeuringsperiode van de werkzame stof glyfosaat (Pb EU L 173, 30 juni 2016, blz. 52-54).

⁷ Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1313 van de Commissie van 1 augustus 2016 tot wijziging van Uitvoeringsverordening (EU) nr. 540/2011 wat betreft de voorwaarden voor de goedkeuring van de werkzame stof glyfosaat (Pb EU L 208, 2 augustus 2016, blz. 1-3).

⁸ Verordening (EU) nr. 546/2011 van de Commissie van 10 juni 2011 tot uitvoering van Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad wat uniforme beginselen voor de evaluatie en de toelating van gewasbeschermingsmiddelen betreft (Pb EU L 155, 11 juni 2011, blz. 127-175).

⁹ Richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden (Pb EU L 309, 24 november 2009, blz. 71-86).

¹⁰ Artikel 4, Verordening (EG) nr. 1107/2009.

¹¹ Artikel 6, Verordening (EG) nr. 1107/2009.

¹² Artikel 28, Verordening (EG) nr. 1107/2009.

¹³ Bijlage 1, Verordening (EG) nr. 1107/2009.

¹⁴ Artikel 40, Verordening (EG) nr. 1107/2009.

b) het heeft geen onmiddellijk of uitgesteld schadelijk effect op de gezondheid van de mens, met inbegrip van kwetsbare groepen, of op die van dieren, rechtstreeks of via drinkwater (met inachtneming van stoffen die voortkomen uit waterbehandeling), levensmiddelen, diervoeder of lucht, noch gevolgen op de werkplek of andere indirecte effecten, rekening houdend met bekende cumulatieve en synergetische effecten waar er door de Autoriteit aanvaarde wetenschappelijke methoden om dergelijke effecten te evalueren beschikbaar zijn, noch op grondwater;

c) het heeft geen onaanvaardbare effecten op planten of plantaardige producten;

d) het veroorzaakt geen onnodig lijden of pijn bij te bestrijden gewervelde dieren;

e) het heeft geen onaanvaardbare effecten op het milieu, met name rekening houdend met de volgende aspecten waar er door de Autoriteit aanvaarde wetenschappelijke methoden om dergelijke effecten te evalueren beschikbaar zijn: i) het gedrag en de verspreiding ervan in het milieu, met name de verontreiniging van oppervlaktewateren, met inbegrip van estuariene en kustwateren, grondwater, lucht en bodem, rekening houdend met ver van de plaats van gebruik gelegen locaties na verplaatsing over grote afstand in het milieu; ii) de gevolgen ervan voor niet-doelsoorten, ook voor het gedrag van deze soorten; iii) de gevolgen ervan voor de biodiversiteit en het ecosysteem.

2.1.2 Uniforme beginselen voor de evaluatie en de toelating

Toelatingen worden doorgevoerd op basis van de uniforme beginselen voor de evaluatie en de toelating van gewasbeschermingsmiddelen die zijn vastgesteld in Verordening (EU) 546/2011. Een gewasbeschermingsmiddel mag alleen worden toegelaten indien het voldoet aan de uniforme beginselen voor evaluatie en toelating. De lidstaten leggen, indien van toepassing, voorwaarden en beperkingen op bij het verlenen van toelatingen. De aard en de striktheid van dergelijke maatregelen moeten zijn afgestemd op de aard en omvang van de voordelen en de risico's die te verwachten zijn.

Bij de evaluatie van aanvragen en het verlenen van vergunningen, moeten de lidstaten bijvoorbeeld rekening houden met andere relevante technische en wetenschappelijke informatie waarover zij redelijkerwijs kunnen beschikken in verband met de werking van het gewasbeschermingsmiddel of de mogelijke nadelige effecten van het gewasbeschermingsmiddel zelf of de componenten of residuen daarvan.¹⁵ De lidstaten zorgen ervoor dat rekening wordt gehouden met de agrarische, fytosanitaire en milieuumstandigheden (met inbegrip van het klimaat) in de gebieden waarvoor de toepassing wordt beoogd.¹⁶

2.1.3 Gebruik

Gewasbeschermingsmiddelen moeten op juiste wijze worden gebruikt. Een juist gebruik houdt in dat de beginselen van goede gewasbeschermingspraktijken worden toegepast, en dat wordt voldaan aan de voorschriften die overeenkomstig artikel 31 zijn vastgesteld. Het voldoet ook aan de bepalingen van Richtlijn 2009/128/EG, en met name aan de algemene beginselen van een geïntegreerde gewasbescherming.¹⁷

De recitals van Uitvoeringsverordening 2016/1313 maken duidelijk dat sommige toepassingen van glyfosaat in strijd kunnen zijn met artikel 55 van Verordening (EG) nr. 1107/2009.¹⁸ Lidstaten moeten er onder andere op toezien dat het gebruik van glyfosaat in overeenstemming is met goede landbouwpraktijken; glyfosaatgebruik vóór de oogst kan in overeenstemming met de goede landbouwpraktijken zijn, maar de lidstaten moeten dit op nationaal niveau toetsen. Het gebruik van glyfosaat om het tijdstip van de oogst te beïnvloeden of het dorsen te optimaliseren, behoort niet tot goede landbouwpraktijken¹⁹, en kan derhalve indruisen tegen artikel 55.

¹⁵ Bijlage, punt A. 2 c), Verordening (EU) nr. 546/2011.

¹⁶ Bijlage, punt B. 1.3, Verordening (EU) nr. 546/2011.

¹⁷ Artikel 55, Verordening (EG) nr. 1107/2009.

¹⁸ Overweging 6, Uitvoeringsverordening (EU) nr. 2016/1313.

¹⁹ Overweging 6, Uitvoeringsverordening (EU) nr. 2016/1313.

2.2 Beperkingsmogelijkheden in het kader van de Europese Verordening Gewasbeschermingsmiddelen (EG) 1107/2009

Het algemeen juridisch kader biedt verschillende mogelijkheden om het gebruik van glyfosaathoudende gewasbeschermingsmiddelen te reguleren. Ten eerste is het mogelijk om beperkingen als integraal deel van een toelating op te nemen (zie 2.2.1). Verder is het mogelijk een zonale toelating op nationaal niveau te weigeren of bijzondere risicobeperkende maatregelen op te stellen (zie 2.2.2). Bestaande toelatingen kunnen worden herzien of ingetrokken (zie 2.2.3). Lidstaten hebben ook de mogelijkheid om het voorzorgsbeginsel toe te passen (zie 2.2.4).

2.2.1 Beperkingen als integraal deel van toelatingen (artikel 31)

De toelating bepaalt op welke planten, in welke niet-agrarische gebieden (bv. spoorwegen, openbare ruimten, opslagplaatsen) en voor welke doeleinden het gewasbeschermingsmiddel mag worden gebruikt. Deze voorschriften omvatten, indien van toepassing: a) de maximale dosis per hectare voor elke toepassing; b) de periode tussen de laatste toepassing en de oogst; c) het maximale aantal toepassingen per jaar.

Ook kunnen in een toelating verdergaande beperkingen opgelegd worden:

- een beperking van de distributie en het gebruik van het gewasbeschermingsmiddel ter bescherming van de gezondheid van de betrokken distributeurs, gebruikers, omstanders, omwonenden, consumenten of werknemers of het milieu, waarbij rekening wordt gehouden met krachtens andere Gemeenschapsvoorschriften geldende eisen; een eventuele beperking van die aard dient op het etiket te worden vermeld;
- de verplichting om, voordat het middel wordt gebruikt, alle burens in te lichten die aan drift kunnen worden blootgesteld;
- aanwijzingen voor juist gebruik overeenkomstig de beginselen van geïntegreerde gewasbescherming als bedoeld in artikel 14 van en in bijlage III bij Richtlijn 2009/128/EG;
- aanduiding van de gebruikerscategorieën, zoals al dan niet professioneel gebruik;
- het goedgekeurde etiket;
- de tussentijd tussen toepassingen;
- de periode tussen de laatste toepassing en de consumptie van het plantaardige product, indien van toepassing;
- de herbetredingstermijn;
- de grootte en het materiaal van de verpakking.

Deze lijst is niet uitputtend, want de voorwaarden zijn aangeduid met "ten minste", en "onder meer". Andere voorschriften gekoppeld aan een toelating zijn dus mogelijk.

Ook de uniforme beginselen voor evaluatie en toelatingen maken duidelijk dat het in principe mogelijk, en zelfs verplicht, kan zijn dat lidstaten beperkingen opstellen bij het verlenen van toelatingen. Wel moeten deze op technische en wetenschappelijke informatie en een risicobeoordeling berusten.

2.2.2 Weigering van toelating en nationale risicobeperkende maatregelen (artikel 36)

In afwijking van de algemene procedure voor toelating kunnen passende nationale voorwaarden worden opgelegd wat de naleving van de in artikel 31 bedoelde voorschriften betreft, alsmede andere risicobeperkende maatregelen die voortvloeien uit specifieke gebruiksomstandigheden (artikel 36.3, alinea 1).

Het is ook mogelijk een toelating te weigeren indien die lidstaat, als gevolg van specifieke omstandigheden in verband met milieu of landbouw, gegronde redenen heeft om aan te nemen dat het betrokken middel nog steeds een onaanvaardbaar risico vormt voor de gezondheid van mens of dier of voor het milieu (artikel 36 lid 3, alinea 2).

2.2.3 *Beperking door herziening of intrekking van bestaande toelatingen (artikel 44)*

Lidstaten kunnen een toelating altijd opnieuw beoordelen en deze intrekken of wijzigen indien niet wordt voldaan aan de eisen van artikel 29. Verder kunnen de wijze van gebruik en de gebruikte hoeveelheden worden gewijzigd op grond van de ontwikkeling van de wetenschappelijke en technische kennis.

2.2.4 *Beperkingen op basis van het voorzorgsbeginsel en noodmaatregelen*

Volgens artikel 1 worden de lidstaten er niet van weerhouden het voorzorgsbeginsel toe te passen wanneer er wetenschappelijk gezien onzekerheid bestaat over de risico's voor de gezondheid van mensen en dieren of voor het milieu van de op hun grondgebied toe te laten gewasbeschermingsmiddelen. Het beginsel kan alleen worden ingeroepen als er wetenschappelijke onzekerheden blijven bestaan die het verbod zouden rechtvaardigen. Het beginsel biedt geen zelfstandige basis om nationale maatregelen te treffen. Binnen het kader van de verordening lijkt in plaats hiervan de bepaling over noodmaatregelen (artikel 69) beter geschikt om in urgente situaties te kunnen optreden. Verder kan een herziening van de werkzame stof op basis van artikel 21 worden aangevraagd.

2.3 Specifieke bepalingen voor glyfosaat: Uitvoeringsverordening (EU) 2017/2324

Werkzame stoffen die in een gewasbeschermingsmiddel worden gebruikt, moeten zijn goedgekeurd voordat het gewasbeschermingsmiddel kan worden toegelaten, en worden opgenomen op een lijst met goedgekeurde werkzame stoffen in de Uitvoeringsverordening (EU) nr. 540/2011. Goedkeuringen kunnen onderhevig zijn aan voorwaarden en beperkingen.²⁰

Op Europees niveau is glyfosaat voor het eerst goedgekeurd in 2001.²¹ De goedkeuring werd voor het laatst verlengd in 2017²², en is geldig tot 15 december 2022. Wel werden aan glyfosaat steeds uitgebreidere voorwaarden verbonden (zie bijlage 2), welke lidstaten tijdens een toelatingsprocedure voor gewasbeschermingsmiddelen met glyfosaat als werkzame stof in acht moeten nemen.

Het gebruik van glyfosaat is alleen als herbicide geoorloofd. Sinds 2016 zijn de lidstaten verplicht ervoor te zorgen dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen met glyfosaat tot een minimum wordt beperkt, of verboden, bijvoorbeeld "op plaatsen zoals parken, openbare tuinen, sport- en recreatieterreinen, schoolterreinen en speelplaatsen, en gebieden in de nabijheid van zorginstellingen".²³ In de glyfosaatverlenging van 2017 zijn deze voorwaarden/beperkingen verder uitgebreid.

²⁰ O.a. de wijze en de voorwaarden van toepassing (Artikel 6, e); de aanduiding van gebieden waar het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, met inbegrip van grondbehandelingsproducten, die de werkzame stof bevatten, niet kan worden toegelaten of kan worden toegelaten onder specifieke voorwaarde (artikel 6, h); andere speciale voorwaarden op grond van de beoordeling van de informatie die in het kader van deze verordening is verstrekt (artikel 6, j), Verordening (EG) nr. 1107/2009.

²¹ Richtlijn 2001/99/EC (eerste toelating); Richtlijn 2010/77/EU (verlenging); Uitvoeringsverordening (EU) 2015/1885 (verlenging); Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1056 (verlenging); Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1313 (verlenging, en nieuwe toelatingseisen voor glyfosaat).

²² Artikel 1 en 2, Uitvoeringsverordening (EU) 2017/2324.

²³ Overweging 5, Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1313.

Voor glyfosaat gelden specifieke bepalingen. Verder moet rekening worden gehouden met de conclusies van het evaluatieverslag over glyfosaat²⁴, en met name met bijlagen I en II van het evaluatieverslag.²⁵

Na de verlenging van de goedkeuring van een werkzame stof verifiëren de lidstaten dat alle gewasbeschermingsmiddelen die deze stof bevatten, voldoen aan de voorwaarden en beperkingen van de uitvoeringsverordening tot verlenging van de goedkeuring.²⁶

2.3.1 *Specifieke bepalingen voor glyfosaat*

Glyfosaat mag alleen worden toegelaten voor gebruik als herbicide. Verder moeten de lidstaten bij de beoordeling bijzondere aandacht besteden aan de volgende punten:

- de bescherming van het grondwater in kwetsbare gebieden;
- de bescherming van toedieners en niet-professionele gebruikers;
- het risico voor gewervelde landdieren en niet tot de doelsoorten behorende landplanten;
- het risico, via trofische interacties, voor de diversiteit en abundantie van niet tot de doelsoorten behorende terrestrische geleedpotigen en gewervelde dieren;
- toepassing van goede landbouwpraktijken bij gebruik vóór de oogst.

Ook moeten de lidstaten ervoor zorgen dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen die glyfosaat bevatten, tot een minimum wordt beperkt in specifieke gebieden van Richtlijn 2009/128/EG.²⁷

Verder is een bepaling opgenomen die lidstaten verplicht, indien nodig, de gebruiksvoorwaarden van gewasbeschermingsmiddelen van risicobeperkende maatregelen te voorzien.

Hiernaast verwijst de uitvoeringsverordening naar het Evaluatieverslag glyfosaat en daarin opgenomen bepalingen.

2.3.2 *Aanvullende bepalingen in het Evaluatieverslag glyfosaat*

Het evaluatieverslag²⁸ ondersteunt de lidstaten in besluiten over individuele gewasbeschermingsmiddelen die glyfosaat bevatten.

Voor de toepassing van artikel 29, lid 1, van Verordening (EG) nr. 1107/2009 en de uniforme beginselen in Verordening (EU) nr. 546/2011 moet rekening worden gehouden met de conclusies van het evaluatieverslag over glyfosaat, en met name met de bijlagen I en II daarvan. Bijlage II bevat een lijst met glyfosaat toepassingen die door beschikbare gegevens ondersteund zijn (zie bijlage 3 van dit advies). Bij de beoordeling van bepaalde toepassingen moet rekening worden gehouden met het overzicht van toepassingen in bijlage II.

²⁴ Review report for the active substance glyphosate finalised in the Standing Committee on Plants, Animals, Food and Feed at its meeting on 9 November 2017 in view of the renewal of the approval of glyphosate as active substance in accordance with Regulation (EC) No 1107/2009 (Glyphosate SANTE/10441/2017, Rev 2, 9 November 2017).

²⁵ Uitvoeringsverordening (EU) 2017/2324.

²⁶ Artikel 43, Verordening (EG) nr. 1107/2009.

²⁷ Artikel 12.a, in Richtlijn 2009/128/EG vermelde gebieden. Vermindering van het pesticidengebruik of van de risico's van pesticiden in specifieke gebieden.

De lidstaten dragen er zorg voor dat, met inachtneming van de eisen inzake hygiëne, volksgezondheid en biodiversiteit, of van de resultaten van desbetreffende risicobeoordelingen, het gebruik van pesticiden in bepaalde specifieke gebieden wordt geminimaliseerd of verboden. Er worden passende risicobeheersmaatregelen genomen, en in eerste instantie worden het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen met een laag risico, zoals omschreven in Verordening (EG) nr. 1107/2009, en biologische bestrijdingsmiddelen overwogen. De bedoelde specifieke gebieden zijn: a) gebieden die door het brede publiek of door kwetsbare groepen, zoals omschreven in artikel 3 van Verordening (EG) nr. 1107/2009, worden gebruikt, zoals parken, openbare tuinen, sport- en recreatieterrijnen, schoolterreinen en speelplaatsen, en gebieden in de nabijheid van zorginstellingen.

²⁸ Review report for the active substance glyphosate finalised in the Standing Committee on Plants, Animals, Food and Feed at its meeting on 9 November 2017 in view of the renewal of the approval of glyphosate as active substance in accordance with Regulation (EC) No 1107/2009 (Glyphosate SANTE/10441/2017, Rev 2, 9 November 2017).

Het evaluatieverslag verwacht dat gewasbeschermingsproducten met glyfosaat aan de veiligheidsvoorwaarden van artikel 4 lid 1 -3 zullen blijven voldoen. Deze conclusie is conditioneel aan de inachtneming van de eisen in secties 4, 5, 6 en 7; de implementatie van artikel 29 (1) Verordening 1107/2009; en de uniforme principes van Verordening (EU) nr. 546/2011, die van toepassing zijn op alle gewasbeschermingsmiddelen die door lidstaten worden goedgekeurd of hernieuwd.

De –goedkeuring in 2017 en het evaluatierapport stellen daarom bijzondere voorwaarden waar de lidstaten op korte termijn rekening mee moeten houden met betrekking tot het verlenen van toelatingen voor gewasbeschermingsmiddelen die glyfosaat bevatten. Het voorgestelde en ondersteunde gebruik (zoals vermeld in bijlage II) vereist bijzondere aandacht van alle lidstaten in het kader van eventuele toe te kennen, te wijzigen, of in te trekken machtigingen.

2.4 Invoeren van strengere maatregelen op primairrechtelijke basis

Verordening (EG) nr. 1107/2009 is primair gebaseerd op de rechtsgrondslag voor juridische harmonisatie in de interne markt (artikel 114 VWEU). Indien een lidstaat het noodzakelijk acht om van reeds geharmoniseerde maatregelen af te wijken, kunnen overeenkomstig artikel 114, leden 4 tot en met 10 VWEU, strengere nationale bepalingen gehandhaafd of ingevoerd worden. Lidstaten kunnen nieuwe strengere nationale bepalingen invoeren op grond van artikel 114, lid 5 VWEU. Deze zijn gebaseerd op nieuwe wetenschappelijke gegevens die verband houden met de bescherming van het milieu of het werksmilieu vanwege een specifiek probleem dat zich in die lidstaat heeft aangediend nadat de harmonisatiemaatregel is genomen. Lidstaten moeten de Commissie in kennis stellen van deze maatregelen.

3 Glyfosaatbeperkingen door de EU-lidstaten

Deze sectie bespreekt de specifieke Nederlandse context (3.1), de situatie in andere landen (3.2), alsmede het standpunt van de Commissie over glyfosaatbeperkingen (3.3).

3.1 Nederlandse context

Het Europeesrechtelijke kader wordt in Nederland geïmplementeerd door:

- de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb)²⁹;
- het Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Bgb)³⁰;
- de Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Rgb)³¹.

Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden ('Ctgb') is de bevoegde autoriteit voor Nederland³² en beoordeelt de aanvragen voor nieuwe gewasbeschermingsmiddelen of de uitbereiding van de toepassingen van bestaande middelen. Vanwege de hernieuwing van de goedkeuring van glyfosaat op Europees niveau moeten glyfosaathoudende gewasbeschermingsmiddelen door het Ctgb herbeoordeeld worden. Bij deze herbeoordeling implementeert het Ctgb principebesluiten.

3.1.1 Toepassing EU-uitvoeringsverordening 2017/2324 in Nederland

Het Ctgb past twee principebesluiten toe bij de herbeoordeling van bestaande glyfosaathoudende middelen en bij nieuwe toelatingsaanvragen, namelijk over voorogsttoepassingen en voor normoverschrijdingen in oppervlaktewater³³.

Op grond van EU-uitvoeringsverordening 2017/2324 (tot verlenging van de goedkeuring van de werkzame stof glyfosaat) zijn alleen herbicidetoepassingen van glyfosaat toelaatbaar³⁴, en op basis van advies van de NVWA concludeerde het Ctgb dat sommige toepassingen van glyfosaat niet toelaatbaar zijn. De volgende toepassingen zijn bijvoorbeeld in strijd met de EU-uitvoeringsverordening en zijn volgens het Ctgb niet meer toelaatbaar: volveldstoepassingen vlak voor de oogst in gewassen van granen (tarwe, gerst, rogge, haver, triticale en spelt, wintertarwe, wintergerst, zomertarwe, zomergerst); droog te oogsten erwten en bonen; peulvruchten; lijnzaad, koolzaad en mosterd. Wel is een pleksgewijze toepassing (maximaal 10% van het perceel) kort voor de oogst op grond van de teeltpraktijk als lokale onkruidbestrijding (herbicidetoepassing) verdedigbaar, en derhalve door het Ctgb geoorloofd. Het stimuleren van een versnelde uniforme afrijping van het gewas wordt geacht in strijd te zijn met Uitvoeringsverordening 2017/2324.

Door het Ctgb wordt de stelling gehanteerd dat een wetenschappelijke onderbouwing om op basis van artikel 44 van Verordening (EG) 1107/2009 de toelating van alle glyfosaathoudende gewasbeschermingsmiddelen in te trekken, ontbreekt.

²⁹ Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (2007, 17 februari). Geraadpleegd van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0021670/2020-01-01>.

³⁰ Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden (2007, 5 september). Geraadpleegd van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0022530/2018-07-01>.

³¹ Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden (2007, 26 september). Geraadpleegd van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0022545/2020-04-01>.

³² In de zin van artikel 75 Verordening (EG) 1107/2009, en artikel 81, eerste lid, Verordening (EU) nr. 528/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het op de markt aanbieden en het gebruik van biociden (Pb EU L 167, 27 juni 2012, blz. 1-123).

³³ Verleend op grond van artikel 2.5.1.3 van deel I, sectie C van Verordening (EU) 546/2011 van de Commissie betreffende de Uniforme Beginselen voor de evaluatie en de toelating van gewasbeschermingsmiddelen.

³⁴ Ctgb (2019, 4 oktober), Brief aan ministeries Infrastructuur en Waterstaat en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit herbeoordeling glyfosaatmiddelen. Geraadpleegd van <https://www.ctgb.nl/documenten/brieven/2019/10/10/herbeoordeling-glyfosaatmiddelen>.

3.1.2 *Stand van zaken verlenging glyfosaat toelatingen*

Binnen twaalf maanden na de verlenging van de goedkeuring van de werkzame stof moeten de lidstaten over de verlenging van de toelating beslissen. Wanneer om redenen buiten de wil van de houder van de toelating binnen die termijn geen besluit is genomen over de verlenging van de toelating, breidt de lidstaat de toelating uit (artikel 43).

In Nederland zijn op dit moment 37 gewasbeschermingsmiddelen met de werkzame stof glyfosaat toegelaten.³⁵ Hiervan zijn 34 op de markt op basis van een uitbreiding van de toelatingstermijn, omdat buiten de wil van de toelatinghouder geen besluit binnen de toelatingstermijn kon worden genomen over de verlenging van de toelating volgens artikel 43 van Verordening (EG) nr. 1107/2009.

3.2 **Andere landen**

De juridische situatie van een verbod of gebruiksbeperking van glyfosaat is complex. Dit wordt duidelijk indien men kijkt naar de zeer verschillende wegen die in andere EU-lidstaten zijn gekozen, allemaal met het oog op het beperken of verbieden van het gebruik van glyfosaat-bevattende gewasbeschermingsmiddelen (zie bijlage 1 van dit rapport).

Oostenrijk heeft een glyfosaatverbod ingevoerd. Dit is door de Commissie becommentarieerd (zie 3.3 hieronder). Luxemburg heeft geageerd op basis van artikel 44 (3) van Verordening (EG) nr. 1107/2009, dat lidstaten machtigt om de autorisatie tot toelating van producten die specifieke werkzame stoffen bevatten, in te trekken. Ook Frankrijk en België hanteren verschillende punctuele beperkingen.

3.3 **Standpunt van de Europese Commissie**

Oostenrijk heeft het verboden om gewasbeschermingsmiddelen met glyfosaat op de markt te brengen, dit is gedaan op basis van het voorzorgsbeginsel.

De Commissie heeft aan Oostenrijk een commentaar over het Oostenrijkse glyfosaatverbod gestuurd. De wetenschappelijke literatuur was er oorspronkelijk van uitgegaan dat een dergelijk verbod in strijd met EU-recht zou zijn.³⁶ De brief van de Commissie was kritisch tegenover het verbod: een algemeen verbod is in strijd met de verplichting om ieder gewasbeschermingsmiddel individueel te beoordelen, en met het principe van wederzijdse herkenning. Ook achtte de Commissie andere maatregelen denkbaar, namelijk een op artikel 21 gebaseerde aanvraag voor herbeoordeling van glyfosaat, of noodmaatregelen op basis van artikel 69-70, of een weigering op basis van artikel 36 (3).

De Commissie benadrukt dat het voorzorgsbeginsel alleen kan worden ingeroepen als er wetenschappelijke onzekerheden blijven bestaan die het verbod zouden rechtvaardigen. Oostenrijk heeft geen wetenschappelijke onderbouwing van het verbod ingediend. Om deze reden beveelt de Commissie aan een herbeoordeling van glyfosaat op grond van artikel 21 aan te vragen, en in ieder geval de procedure van artikel 69 volgen.

Omdat de brief als commentaar en niet als uitgebreide stelling in de zin van artikel 5 en artikel 6 Richtlijn (EU) 2015/1535 werd gestuurd, is dit soms geïnterpreteerd als dat de Commissie geen formele bezwaren tegen het verbod zou hebben. Echter was het genotificeerde verbod al in werking getreden, en derhalve de procedure in de zin van Richtlijn (EU) 2015/1535 afgesloten.

³⁵ <https://toelatingen.ctgb.nl/nl/authorisations>.

³⁶ Europese Commissie, Notification 2020/308/A, Comment on the basis of Article 5 para 2 of Directive (EU) 2015/1535, Brussels, 17.8.2020 C(2020) 5731 final.

4 Conclusies

Welke mogelijkheden biedt het Europees juridisch kader tot nationaal handelen ten opzichte van glyfosaatregulering?

In principe zijn vier mogelijkheden tot nationaal handelen denkbaar: twee op basis van het Europees juridisch kader van gewasbeschermingsmiddelenverordeningen; één op basis van een uitzondering volgens artikel 114 VWEU; en één op basis van het voorzorgsbeginsel.

Op basis van de gewasbeschermingsmiddelenverordeningen kunnen algemene zonale toelatingsbeperkingen alsmede bijzondere nationale toelatingsbeperkingen worden opgelegd waarbij de lidstaten aanzienlijke discretie kunnen uitoefenen. Nationale beperkingen op grond van een uitzondering volgens artikel 114 VWEU of het voorzorgsbeginsel lijken minder kansrijk.

4.1 Mogelijkheden tot nationaal handelen

4.1.1 Algemene (zonale) toelatingsbeperkingen

Het Europese kader stelt voorwaarden die bij toelatingen van gewasbeschermingsmiddelen verplicht getoetst moeten worden: dit geldt zowel bij een herbeoordeling volgens artikel 43 Verordening (EG) nr. 1107/2009 als bij een nieuwe toelating volgens artikel 29. Het is dus mogelijk, en in sommige gevallen verplicht, beperkingen als integraal deel van een toelating op te nemen (zie 2.2.1). Reeds bestaande toelatingen kunnen op deze basis worden herzien of ingetrokken (zie 2.2.3).

Conform Verordening (EU) 546/2011 en de uniforme beginselen voor evaluatie en toelating (zie 2.1.2) leggen de lidstaten, indien van toepassing, voorwaarden en beperkingen op bij het verlenen van toelatingen. De aard en de striktheid van dergelijke maatregelen moeten zijn afgestemd op de aard en omvang van de verwachte voordelen en risico's.

Verder is de glyfosaatgoedkeuring op Europees niveau van bijzondere voorwaarden voorzien: glyfosaat is alleen voor onkruidbestrijding toegestaan. Een punt van aandacht is of alle reeds geautoriseerde toepassingen ook daadwerkelijk onder onkruidbestrijdingsgebruik vallen.

De specifieke bepalingen die in de glyfosaat-uitvoeringsverordening zijn opgenomen, bieden mogelijkheden om verdergaande beperkingen op toepassingen als voorwaarde op te nemen bij een toelating of herbeoordeling. Verder zal bij een toelating kritisch moeten worden gekeken naar de aanvullende bepalingen in het Evaluatieverslag glyfosaat (zie 2.3.2), met name naar de lijst met glyfosaattoepassingen die door beschikbare gegevens ondersteund zijn (zie bijlage 3 van dit rapport). Sommige toepassingen zouden voorts in strijd kunnen zijn met verantwoord gebruik (artikel 55) (zie 2.1.3).

De meeste van de in Nederland toegelaten glyfosaathoudende gewasbeschermingsmiddelen zijn op basis van een verlenging op de markt en zijn nog niet getoetst op conformiteit met de uitvoeringsverordening. Het lijkt derhalve nog mogelijk en/of noodzakelijk om de hernieuwingen van de glyfosaathoudende gewasbeschermingsmiddelen aan de criteria van de Uitvoeringsverordening 2017 te toetsen.

4.1.2 Nationale toelatingsbeperkingen

Verder is het mogelijk een toelating op nationaal niveau te weigeren of bijzondere risicobeperkende maatregelen op te stellen, op basis van artikel 36 Verordening (EG) nr. 1107/2009 (zie 2.2.2). Artikel 36 wordt vaak besproken als basis om toelatingen te weigeren (verbod), waar dan ook stringente voorwaarden gelden. Om bijzondere risicobeperkende maatregelen op te stellen, moeten de voorwaarden echter alleen

“passend” zijn voor de naleving van artikel 31, of specifieke gebruiksomstandigheden. Dit artikel biedt derhalve veel ruimte om op nationaal niveau specifieke toepassingsbeperkingen op te stellen.

4.1.3 *Beperkingen op basis van het voorzorgsbeginsel*

Lidstaten hebben ook de mogelijkheid om het voorzorgsbeginsel toe te passen (zie 2.2.4). Echter biedt het beginsel geen zelfstandige basis om nationale maatregelen te treffen. Om op korte termijn te kunnen handelen, zijn de noodmaatregelen van de verordening geschikter, terwijl in andere gevallen een herziening van de goedkeuring van de werkzame stof moet worden aangevraagd.

4.1.4 *Beperkingen op basis van Artikel 114 VWEU*

Invoeren van strengere nationale maatregelen op basis van artikel 114 VWEU (zie 2.4) is in principe mogelijk. Een dergelijke maatregel moet zijn gebaseerd op nieuwe wetenschappelijke gegevens die verband houden met de bescherming van het milieu of het werkmilieu, vanwege een specifiek probleem dat zich in die lidstaat heeft aangediend nadat de harmonisatiemaatregel is genomen. Om op deze weg de glyfosaattoepassingen in Nederland te beperken, moeten nieuwe wetenschappelijke gegevens bestaan die de bescherming van het milieu betreffen en aantonen dat een nieuw probleem door glyfosaatgebruik is ontstaan dat specifiek voor Nederland geldt. Deze optie lijkt niet voor de hand te liggen om de toepassingen van glyfosaathoudende gewasbeschermingsmiddelen te beperken.³⁷

4.2 **Algemene beginselen om nationale maatregelen op te stellen**

Volgens de algemeen geldende mening lijkt het Europees recht geen totaalverbod op glyfosaat toe te staan.³⁸ Een totaalverbod op glyfosaathoudende gewasbeschermingsmiddelen zou in strijd met de toelatingsprocedures zijn, omdat de Verordening vergt dat ieder toelatingsverzoek individueel wordt behandeld. Wel is het mogelijk, met inachtneming van de EU-vereisten, om sommige toepassingen van glyfosaat te beperken.

- Doeltreffendheid: algemene beperkingen voor herbiciden kunnen gemakkelijker zijn te verdedigen dan het verbieden van gewasbeschermingsmiddelen met bepaalde werkzame stoffen (zie 1.9 in bijlage 1 voor het Belgische verbod van toepassing op het op de markt brengen en het gebruik van niet-professionele herbiciden door niet-professionals).
- Proportionaliteitsbeginsel: de aard en de striktheid van nationale maatregelen moeten zijn afgestemd op de aard en de omvang van de voordelen en de risico's die te verwachten zijn. Specifieke beperkingen van toepassingen zijn gemakkelijker te verdedigen onder het proportionaliteitsbeginsel dan een totaalverbod.
- Inachtneming van bestaande procedures: met name Richtlijn (EU) 2015/1535 betreffende een informatieprocedure op het gebied van technische voorschriften³⁹ biedt een kader om bij nationale technische voorschriften voor rechtszekerheid te zorgen.

³⁷ Zie ook: W. Obwexer, *Stellungnahme Unionsrechtliche Rahmenbedingungen betreffend Zulassungs- und Anwendungsbeschränkungen für Pflanzenschutzmittel mit dem Wirkstoff Glyphosat*, Rechtswissenschaftliche Fakultät, Institut für Europarecht und Völkerrecht, van 9.12.2017 https://www.bmlrt.gv.at/dam/jcr:38ef04e0-5212-406e-a8e7-c4d21998d1ed/Stellungnahme%20Obwexer_Unionsrechtliche%20Rahmenbedingungen%20betreffend%20Zulassung_s-%20und%20Anwendungsbeschr%C3%A4nkungen.pdf.

³⁸ Zie de kritische stelling vanuit de Europese Commissie in hun brief aan Oostenrijk; ook Obwexer concludeerde dat de toepasselijke secundaire wetgeving geen verbod op het op de markt brengen van herbiciden die glyfosaat bevatten toestaat.

³⁹ Richtlijn (EU) 2015/1535 van het Europees Parlement en de Raad van 9 september 2015 betreffende een informatieprocedure op het gebied van technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de informatiemaatschappij (voor de EER relevante tekst). OJ L 241, 17.9.2015, blz. 1-15.

4.3 De bredere politieke context

Dit juridische adviesrapport moet worden gelezen in een bredere politieke context, waarbij twee ontwikkelingen van specifiek belang zijn.

Naast het vraagstuk over de huidige toelatingen van glyfosaathoudende gewasbeschermingsmiddelen ligt de opdracht om over de verlenging van glyfosaat als werkzame stof op Europees niveau opnieuw te beslissen. De huidige goedkeuring van de werkzame stof glyfosaat vervalt op 15/12/2022. De toekomstige verlengingsprocedure is toevertrouwd aan een groep lidstaten,⁴⁰ te weten Frankrijk, Hongarije, Nederland en Zweden.

Het lijkt erop dat de Commissie-Von der Leyen zich meer inzet om het gebruik van pesticiden in het algemeen af te bouwen; dit is met name te zien bij de Green Deal en de Farm-to-Fork-strategie. Deze omstandigheden kunnen ertoe leiden dat de Commissie minder snel tegenover lidstaten zal gaan optreden bij strengere nationale regelgeving omtrent glyfosaat, zeker wanneer beperkingen doeltreffend, proportioneel, en procedureel accuraat zijn voorgesteld.

⁴⁰ Uitvoeringsverordening (EU) nr. 686/2012 van de Commissie van 26 juli 2012 waarbij de beoordeling van de werkzame stoffen waarvan de goedkeuring uiterlijk op 31 december 2018 vervalt, in het kader van de verlengingsprocedure aan de lidstaten wordt toevertrouwd (Pb EU L 200, 27 juli 2012, blz. 5-10).

Bijlage 1 – Glyfosaatbeperkingen in andere lidstaten

1.1 Oostenrijk

- Oostenrijk was de eerste EU-lidstaat die het gebruik van glyfosaat verbood: per juli 2019. Dit verbod had begin 2020 in werking moeten treden. ('Het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen die de werkzame stof glyfosaat bevatten, is verboden in overeenstemming met het voorzorgsbeginsel.')
- Het aangenomen amendement is ter kennisgeving naar de EU gestuurd. De Commissie heeft echter geen 'gedetailleerd opiniestuk' uitgebracht omdat de Oostenrijkse regering een wet had opgestuurd die reeds al was aangenomen, in plaats van een ontwerp.
- Op 19 augustus 2020 heeft de Europese Commissie commentaar geleverd op het ontwerp; hoewel het kritiek had, leverde het geen juridische bezwaren op. De wet is nog steeds niet van kracht – Oostenrijk moet wachten tot 19 november (drie maanden vanaf de dag van mededeling van de Commissie) voordat het over het verbod kan beslissen.

1.2 Duitsland

- Er is geen verbod op glyfosaat. De regering heeft dit onderbouwd door te stellen dat een verbod niet in overeenstemming zou zijn met EU-wetgeving.
- Minister van Milieu, Svenja Schulze, kondigde in september 2019 aan dat Duitsland glyfosaat tegen 2023 zal verbieden. Het verbod valt binnen een "systematische reductiestrategie" die het sproeien van glyfosaat in tuinen en aan de randen van landbouwgrond verbiedt.

1.3 Tsjechische Republiek

- Beperkingen op glyfosaat werden opgelegd in 2019. Deze beperkingen zien specifiek op het gebruik van glyfosaat vóór de oogst op gewassen die in de voedingsindustrie worden gebruikt.

1.4 Luxemburg

- Luxemburg heeft glyfosaat verboden. Op 1 februari 2020 werd de autorisatie voor markttoelating ingetrokken. Voorraden glyfosaat mogen worden gebruikt tot 30 juni 2020. Op 31 december 2020 wordt het totaalverbod op glyfosaat van kracht.
- Om deze beslissing te onderbouwen, gebruikte Luxemburg artikel 44 (3) van Vo. (EG) nr. 1107/2009, dat lidstaten machtigt om de autorisatie tot toelating van producten die specifieke werkzame stoffen bevatten, in te trekken.

1.5 Italië

- Op grond van Uitvoeringsverordening (EU) 2016/2013 van de Commissie en Verordening (EG) nr. 1107/2009, heeft Italië het ministerieel besluit van 9 augustus 2016 "Decreto ministeriale 9 agosto 2016 del Ministero della Salute" aangenomen.⁴¹ Hierbij werd een verbod op het gebruik van glyfosaat ingesteld in twee specifieke omstandigheden: bij behandeling vóór de oogst en in gebieden opengesteld voor het publiek.

⁴¹ Decreto ministeriale 9 agosto 2016 del Ministero della Salute. Geraadpleegd via <https://www.trovanorme.salute.gov.it/norme/renderNormsanPdf?anno=2016&codLeg=55619&parte=1%20&serie=null>

- Artikel 1 verbiedt het niet-agrarische gebruik van glyfosaat op bodems met een zandaandeel van meer dan 80%, met als doel het grondwater te beschermen, alsmede op gebieden die door kwetsbare groepen worden bezocht, zoals parken, openbare tuinen, sport- en recreatierreinen, schoolterreinen en speelplaatsen, en gebieden in de nabijheid van zorginstellingen.
- Artikel 2 verbiedt het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen die glyfosaat en de co-formulant POE tallowamine (CAS No. 61791-26-2) als werkzame stoffen bevatten. In de praktijk worden gewasbeschermingsmiddelen die glyfosaat bevatten, buiten de twee specifieke omstandigheden, nog steeds toegelaten en op grote schaal gebruikt. Bovendien profiteren conventionele landbouwbedrijven die gebruik blijven maken van deze middelen, van CAP-financiële middelen in het kader van milieumaatregelen.

1.6 Denemarken

- In Denemarken kan glyfosaat worden gebruikt voor onkruidbestrijding vóór de oogst en voor desiccatie tot 10 dagen voor de oogst. In juli 2018 verbood de Deense regering de herbicide op alle 'post emergence crops' om residuen in voedselgewassen te voorkomen.
- Denemarken heeft in 2017 het "Deense nationale actieplan voor pesticiden 2017–2021" aangenomen met als doel het gebruik van pesticiden tot een minimum te beperken door middel van Integrated Pest Management (IPM).⁴²
- In 2019 werd een voorstel voor een parlementaire resolutie vernieuwd aangaande een verbod dat het gebruik van pesticiden met de werkzame stof glyfosaat op landbouwgrond zou verbieden tegen het einde van 2022.⁴³
- Desalniettemin heeft de minister van Milieu verklaard dat hij glyfosaat in Denemarken niet snel zal verbieden, aangezien dit mogelijk in strijd is met EU-wetgeving.⁴⁴

1.7 Spanje

- In Spanje gelden er momenteel geen maatregelen op welk niveau dan ook. Het huidige kabinet heeft echter wel belangstelling getoond voor een verbod op grond van het voorzorgsprincipe. Hierover is geen officiële informatie beschikbaar, maar slechts informatie uit mediakanalen.⁴⁵

1.8 Frankrijk

Er zijn nationale regels die het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (waaronder glyfosaat) beperken. Zie 'loi du 6 février 2014 visant à mieux encadrer l'utilisation des produits phytosanitaires sur le territoire national (loi du 17 août 2015 relative à la transition énergétique pour la croissance verte)':

- Op grond van **art. L253-7, alinea 1, du Code rural et de la pêche Maritime**, van kracht sinds januari 2019, kunnen gemeenten het gebruik van synthetische gewasbeschermingsmiddelen (inclusief glyfosaat) in openbare- en privéruimten verbieden. De geconsolideerde versie van het artikel stelt dat, onverminderd de verantwoordelijkheden van ANSES op het gebied van risicobeoordeling, administratieve autoriteiten, zoals gemeenten, maatregelen kunnen nemen om

⁴² https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/plant/docs/pesticides_sup_nap_dan_rev_en.pdf.

⁴³ <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/20191BB00033>.

⁴⁴ https://agriwatch.dk/Nyheder/Landbrug/article11647347_ece.

⁴⁵ Rosalía Sanchez (2019, 15 mei) 'Ribera quiere que el Gobierno estudie la prohibición del glifosato' *ABC Sociedad*. Geraadpleegd via https://www.abc.es/sociedad/abci-ribera-quiere-gobierno-estudie-prohibicion-glifosato%20201905142018_noticia.html.

het gebruik van 'produits phytopharmaceutiques' te verbieden of te beperken in gebieden die worden bezocht door 'kwetsbare groepen', zoals gedefinieerd in artikel 3 van Verordening 1107/2009, of in gebieden beschermd door milieuwetgeving (er kunnen verschillende situaties van toepassing zijn). Veel gemeenten hebben gebruikgemaakt van dit recht. Lokale verboden zijn vaak aangevochten en soms door rechtbanken terzijde geschoven op grond van een gebrek aan bewijs aan de kant van de gemeenten omtrent de stelling dat kwetsbare groepen in de buurt wonen, of de ruimten gebruiken die door het verbod worden getroffen.

- Op grond van de **tweede alinea van hetzelfde art. 253-7**, mogen overheidsinstanties sinds januari 2017 de meeste PPP's niet gebruiken in publiekelijk toegankelijke ruimten (ongeacht de aard van de ruimte).
- Op grond van de **derde alinea van hetzelfde art. 253-7** is sinds januari 2017 het gebruik van de meeste synthetische gewasbeschermingsmiddelen verboden voor 'niet-professionals'. Sommige PPP's kunnen nog steeds worden gebruikt door huishoudens, op grond van 'Arrêté du 6 avril 2020 relatif aux conditions d'autorisation d'un produit phytopharmaceutique pour la gamme d'usages « amateur »'.

De Franse wetten verwijzen niet naar een rechtsgrondslag in de EU-wetgeving, maar de formulering is redelijk vergelijkbaar met artikel 12 (a) van Richtlijn 2009/128 /EG.

Er zijn administratieve besluiten die glyfosaatproducten specifiek verbieden, gebaseerd op de ANSES-risicobeoordeling van gewasbeschermingsmiddelen: Het Franse 'Plan de réduction des produits phytopharmaceutiques et de Sortie du Glyphosate' [april 2018] heeft als doel het gebruik van de stof in Frankrijk geleidelijk te beperken door ANSES (de Franse autoriteit voor risicobeoordeling) verlengingen of nieuwe toelatingen voor producten die glyfosaat bevatten te laten weigeren. ANSES ontkent dit en stelt dat 'de door de fabrikanten verstrekte gegevens het niet mogelijk maakten om een besluit te nemen over hun mogelijke genotoxiciteit'. ANSES interpreteert dat Verordening 2017/2324 strengere eisen stelt met betrekking tot het verstrekken van aanvullende gegevens over de gezondheids- en milieurisico's, en in het bijzonder over de genotoxiciteit van alle componenten van producten die glyfosaat bevatten. Deze nieuwe bepalingen vereisen dat specifieke onderzoeken worden uitgevoerd volgens robuuste, gestandaardiseerde methoden.

Als rechtsgrondslag in het EU-recht geldt: bijlage I van Uitvoeringsverordening 2017/2324, 'For the implementation of the uniform principles, as referred to in Article 29 (6) of Regulation (EC) No 1107/2009, the conclusions of the review report on glyphosate, and in particular Appendices I and II thereof, shall be taken into account.' Zie Review report, p. 6: 'As outlined in the EFSA conclusion on glyphosate, the peer review recognised that some genotoxicity studies on formulations presented positive results, and therefore, that the genotoxic potential of formulations should be addressed during renewal or first authorisation of plant protection products.'

1.9 België

- Op gewestelijk niveau hebben zowel het Brussels Gewest als Wallonië het niet-professionele gebruik van glyfosaatherbiciden al verboden. Hoewel landbouwgebruik in Wallonië nog zal worden toegestaan, wil de Waalse regering bufferzones tussen bespoten velden en aangrenzende percelen verplicht stellen.
- Op 10 november 2016 verbood de Brusselse regering het gebruik van glyfosaat op haar grondgebied in overeenstemming met het 'nul pesticidenbeleid' van de regio⁴⁶: "Art. 2: De Minister voor Leefmilieu en Natuurbeheer kan in zijn bevoegdheden gedurende een door hem vast te stellen

⁴⁶ https://www.etaamb.be/fr/arrete-du-gouvernement-de-la-region-de-bruxellescapit_n2016031775.html.

periode in naar behoren gemotiveerde omstandigheden, in het bijzonder om redenen van openbare veiligheid, natuurbehoud, behoud van groen dat behoort tot gemeenschappelijk erfgoed, tijdelijke vrijstellingen verlenen van het in artikel 1 bedoelde verbod, alleen als laatste redmiddel, als er geen alternatief is. De vrijstelling wordt binnen zes maanden na verlening geëvalueerd.”

- In 2018 verbood de Belgische regering de verkoop van breedspectrumherbiciden (zoals glyfosaat) aan niet-professionele gebruikers. Het verbod trad in werking op zaterdag 6 oktober 2018. De verkoop van selectieve herbiciden aan niet-professionals is verboden vanaf 31 december 2018.⁴⁷

⁴⁷ https://www.etaamb.be/fr/arrete-royal-du-16-septembre-2018_n2018040384.html.

Bijlage 2 – Glyfosaat goedkeuringen op EU niveau

Door Uitvoeringsverordening (EU) 2015/1885 van de Commissie van 20 oktober 2015 verlengde de Commissie de goedkeuringsperiode van glyfosaat tot en met 30 juni 2016. Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1313 stelde specifieke bepalingen voor glyfosaattoelatingen vast, welke in 2017 door Uitvoeringsverordening (EU) 2017/2324 verder aangescherpt werden.

Tabel 1 - wijzigingen glyfosaat in deel A van de bijlage bij Uitvoeringsverordening (EU) nr. 540/2011

	Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1313⁴⁸	Uitvoeringsverordening (EU) 2017/2324⁴⁹
Gebruik	Mag alleen worden toegelaten voor gebruik als herbicide.	De stof mag alleen worden toegelaten voor gebruik als herbicide.
Evaluatie verslag	Voor de toepassing van de in artikel 29, lid 6, van Verordening (EG) nr. 1107/2009 bedoelde uniforme beginselen moet rekening worden gehouden met de conclusies van het evaluatieverslag over glyfosaat, en met name met de bijlagen I en II daarvan, zoals dat op 27 juni 2016 door het Permanent Comité voor planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders is gewijzigd.	Voor de toepassing van de in artikel 29, lid 6, van Verordening (EG) nr. 1107/2009 bedoelde uniforme beginselen moet rekening worden gehouden met de conclusies van het evaluatieverslag over glyfosaat, en met name met de bijlagen I en II daarvan.
Voorwaarden	<p>Bij deze algemene beoordeling moeten de lidstaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • [grondwatercriterium:] bijzondere aandacht besteden aan de bescherming van het grondwater in kwetsbare gebieden, met name bij niet voor gewassen bestemde toepassingen; • [risicogebiedencriterium:] bijzondere aandacht besteden aan de risico's van het gebruik in de specifieke gebieden bedoeld in artikel 12, onder a), van Richtlijn 2009/128/EG; • [landbouw criterium:] bijzondere aandacht eraan 	<p>Bij deze algemene beoordeling moeten de lidstaten bijzondere aandacht besteden aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • [grondwatercriterium*:] de bescherming van het grondwater in kwetsbare gebieden, met name bij niet voor gewassen bestemde toepassingen; • [gebruikerscriterium:] de bescherming van toedieners en niet-professionele gebruikers; • [ecocriterium:] het risico voor gewervelde landdieren en niet tot de doelsoorten behorende landplanten; • [biodiversiteitscriterium:] het risico, via trofische interacties, voor

⁴⁸ Tekst Bijlage 1, Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1313.

⁴⁹ Tekst Bijlage 1, Uitvoeringsverordening (EU) 2017/2324.

*: De precieze verwoording van zowel het grondwater- als het landbouw criterium is anders geformuleerd in Uitvoeringsverordening (EU) 2017/2324.

	besteden dat het gebruik vóór de oogst in overeenstemming is met de goede landbouwpraktijken.	<p>de diversiteit en abundantie van niet tot de doelsoorten behorende terrestrische geleedpotigen en gewervelde dieren;</p> <ul style="list-style-type: none"> • [landbouw criterium*:] toepassing van goede landbouwpraktijken bij gebruik vóór de oogst.
Risicobeperkende maatregelen		De gebruiksvoorwaarden moeten, indien nodig, risicobeperkende maatregelen omvatten.
Beperking		De lidstaten moeten ervoor zorgen dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen die glyfosaat bevatten tot een minimum wordt beperkt in de specifieke in artikel 12, onder a), van Richtlijn 2009/128/EG vermelde gebieden.
Gelijkstelling		De lidstaten zorgen ervoor dat de specificaties van het technische materiaal, zoals commercieel vervaardigd, gelijkwaardig zijn met die van het in het toxicologisch onderzoek gebruikte testmateriaal.
POE-tallowamine	De lidstaten zorgen ervoor dat gewasbeschermingsmiddelen die glyfosaat bevatten, niet de formuleringshulpstof POE-tallowamine (CAS-nr. 61791-26-2) bevatten.	De lidstaten zorgen ervoor dat gewasbeschermingsmiddelen die glyfosaat bevatten, niet de formuleringshulpstof POE-tallowamine (CAS-nr. 61791-26-2) bevatten.

Bijlage 3 – Lijst met glyfosaat toepassingen die door beschikbare gegevens ondersteund zijn

Bijlage II van het evaluatierapport omtrent glyfosaat als werkzame stof afgerond door het Permanent Comité voor planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders tijdens zijn vergadering van 9 november 2017 met het oog op het verlengen van de goedkeuring van glyfosaat als werkzame stof in overeenstemming met Verordening (EG) nr. 1107/2009.

**List of uses supported by
available data
GLYPHOSATE***

Crop and/or situation (a)	Member State or Country	Product name	F G or I (b)	Pests or Group of pests controlled (c)	Formulation		Application				Application rate per treatment			PHI (days) (l)	Remarks: (m)
					Type (d-f)	Conc a.s. (i)	method kind (f-h)	growth stage & season (j)	number min- max (k)	interval between applicatio ns (min)	L/ha product min-max	Water L/ha min- max	kg a.s./ha min max		
All crops** (all seeded or transplanted crops)	EU	MON 52276	F	Emerged annual, perennial and biennial weeds	SL	360 g/L	Spray	Pre planting of crop	1-2	21 d (see remark)	1-6	100-400	0.36-2.16		Spring & autumn after harvest (incl. stubble and/or seedbed prep.) For all crops: Max. application rate 4.32 kg/ha glyphosate in any 12 month period across use categories, equivalent to the sum of pre-plant, pre-harvest and post-harvest stubble applications. The interval between applications is dependent on new weed emergence after the first treatment, relative to the time of planting the crop.
All crops** (all seeded crops)	EU	MON 52276	F	Emerged annual, perennial and biennial weeds	SL	360 g/L	Spray	Post planting/ pre emergence of crop	1		1-3	100-400	0.36-1.08		

Crop and/or situation (a)	Member State or Country	Product name	F G or I (b)	Pests or Group of pests controlled (c)	Formulation		Application				Application rate per treatment			PHI (days) (l)	Remarks: (m)
					Type (d-f)	Conc a.s. (i)	method kind (f-h)	growth stage & season (j)	number min-max (k)	interval between applications (min)	L/ha product # min-max	Water L/ha min-max	kg a.s./ha min max		
Cereals (pre-harvest) wheat, rye, triticale,	EU	MON 52276	F	Emerged annual, perennial and biennial weeds	SL	360 g/L	Spray	Crop maturity < 30 % grain moisture	1		2-6	100-400	0.72-2.16	7	Max. application rate 4.32 kg/ha glyphosate in any 12 month period across use categories, equivalent to the sum of pre-plant, pre-harvest and post-harvest stubble applications. Pre-harvest uses in all crops include uses for weed control (higher doses) and harvest aid, sometimes referred to as desiccation (lower doses). The critical GAP is the high dose recommended used for weed control.
Cereals (pre-harvest) barley and oats	EU	MON 52276	F	Emerged annual, perennial and biennial weeds	SL	360 g/L	Spray	Crop maturity < 30 % grain moisture	1		2-6	100-400	0.72-2.16	7	
Oilseeds (pre-harvest) rapeseed, mustard seed, linseed	EU	MON 52276	F	Emerged annual, perennial and biennial weeds	SL	360 g/L	Spray	Crop maturity < 30 % grain moisture	1		2-6	100-400	0.72-2.16	14	

Crop and/or situation (a)	Member State or Country	Product name	F G or I (b)	Pests or Group of pests controlled (c)	Formulation		Application				Application rate per treatment			PHI (days) (l)	Remarks: (m)
					Type (d-f)	Conc a.s. (i)	method kind (f-h)	growth stage & season (j)	number min-max (k)	interval between applications (min)	L/ha product min-max	Water L/ha min-max	kg a.s./ha min max		
Orchard crops, vines, including citrus & tree nuts	EU	MON 52276	F	Emerged annual, perennial and biennial weeds	SL	360 g/L	Spray	Post emergence of weeds	1-3	28 d	2-8	100-400	0.72-2.88	N/A	Stone & pome fruit, olives Applications to avoid contact with tree branches. Maximum cumulative application rate 4.32 kg/ha glyphosate in any 12 month period Note: Because applications are made to the intra- rows (inner strips between the trees within a row), application rates per ha are expressed per 'unit of treated surface area' the actual application rate per ha orchard or vineyard will roughly only be 33 %
Orchard crops, vines, including citrus & tree nuts	EU	MON 52276	F	Emerged annual, perennial and biennial weeds	SL	360 g/L	(ULV) Sprayer or Knapsack use (spot treatment)	Post emergence of weeds	1-3	28d	2-8	0-400	0.72-2.88		Stone & pome fruit, olives Applications made round base of trunk [0.0 L/ha water addresses ULV application of the undiluted product] Max. cumulative application rate 4.32 kg/ha glyphosate in any 12 month period Note: Because

Crop and/or situation (a)	Member State or Country	Product name	F G or I (b)	Pests or Group of pests controlled (c)	Formulation		Application				Application rate per treatment			PHI (days) (l)	Remarks: (m)
					Type (d-f)	Conc a.s. (i)	method kind (f-h)	growth stage & season (j)	number min- max (k)	interval between applicatio ns (min)	L/ha product min-max	Water L/ha min- max	kg a.s./ha min max		
															applications are made round base of trunk and to the intra-rows (inner strips between two trees within a row), application rates per ha are expressed per 'unit of treated surface area' the actual application rate per ha orchard or vineyard will roughly only be 33 % - 50 %

Remarks: * For uses where the column 'Remarks' is marked in grey further consideration is necessary.

Uses should be crossed out when the notifier no longer supports this use(s).

** Crops including but not restricted to: root & tuber vegetables, bulb vegetables, stem vegetables, field vegetables (fruiting vegetables, brassica vegetables, leaf vegetables and fresh herbs, legume vegetables), pulses, oil seeds, potatoes, cereals, and sugar- & fodder beet; before planting fruit crops, ornamentals, trees, nursery plants etc.

(a) For crops, the EU and Codex classifications (both) should be taken into account; where relevant, the use situation should be described (e.g. fumigation of a structure)

(b) Outdoor or field use (F), glasshouse application (G) or indoor application (I)

(c) e.g. biting and sucking insects, soil born insects, foliar fungi, weeds

(d) e.g. wettable powder (WP), emulsifiable concentrate (EC), granule (GR)

(e) GCPF Codes - GIFAP Technical Monograph No 2, 1989

(f) All abbreviations used must be explained

(g) Method, e.g. high volume spraying, low volume spraying, spreading, dusting, drench

(h) Kind, e.g. overall, broadcast, aerial spraying, row, individual plant, between the plant - type of equipment used must be indicated

(i) g/kg or g/L.

(j) Growth stage at last treatment (BBCH Monograph, Growth Stages of Plants, 1997, Blackwell, ISBN 3-8263-3152-4), including where relevant, information on season at time of application

(k) Indicate the minimum and maximum number of application possible under practical conditions of use

former information on kg a.s./hl replaced by RMS

(l) PHI- minimum pre-harvest interval

(m) Remarks may include: Extent of use/economic importance/restrictions